

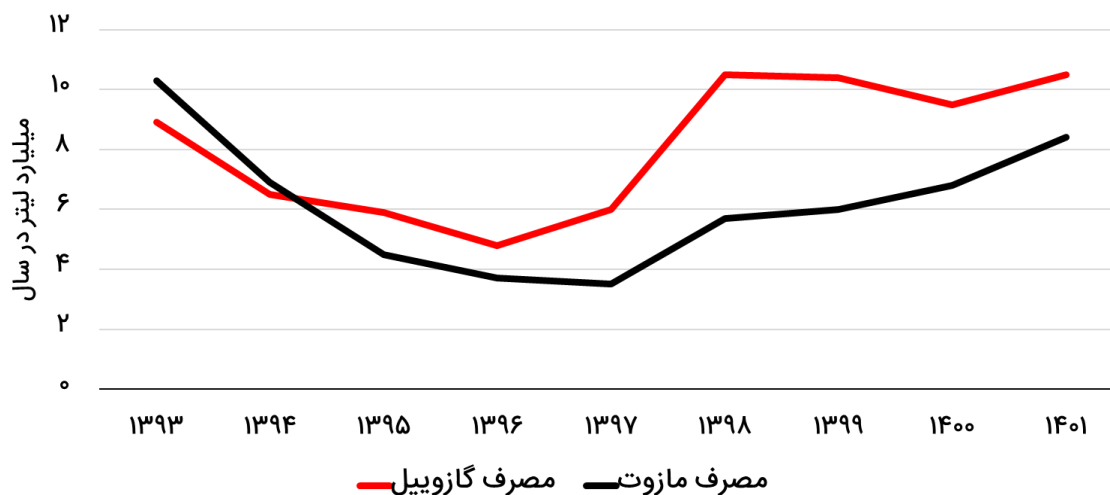
چالش ناترازی گاز از منظر تولید و مصرف^۱

با توجه به رشد فزاینده مصرف و محدودیت در تولید، کشور در سه سال گذشته علی‌الخصوص در ماه‌های سرد سال با مسأله ناترازی گاز مواجه بوده است. وابستگی تأمین گاز ایران به میدان گازی پارس جنوبی و افت فشار احتمالی این میدان و همچنین وابستگی بیش از ۸۰ درصدی سبد مصرفی انرژی کشور به گاز طبیعی، سبب شده که تأمین پایدار انرژی کشور با مشکل جدی مواجه شود.

بیان مسأله

مسأله ناترازی گاز و عدم اولویت تخصیص آن به نیروگاه‌ها و صنایع عمده در ماه‌های سرد سال، سبب بروز مشکلات و چالش‌هایی از جمله مصرف ۱۰,۵ میلیارد لیتر گازوئیل و ۴,۸ میلیارد لیتر مازوت، کاهش ۲,۵ میلیون تنی تولید اوره و متانول و کاهش ۱,۵ میلیون تنی تولید فولاد در سال ۱۴۰۱ شده که می‌توان گفت در مجموع عدم‌النفع حدود ۱۴ میلیارد دلاری در پی داشته است. با توجه به افزایش مصرف گاز در بخش‌های مختلف و ادامه روند کنونی، می‌توان پیش‌بینی کرد که در سال‌های آینده مصرف سوخت مایع در نیروگاه‌ها افزایش و میزان تولید و ارزآوری صنایع عمده (پتروشیمی، فولاد، پالایشگاه، سیمان و غیره) به علت قطعی گاز کاهش چشم‌گیری داشته باشد.

مصرف گازوئیل و مازوت در بخش نیروگاهی

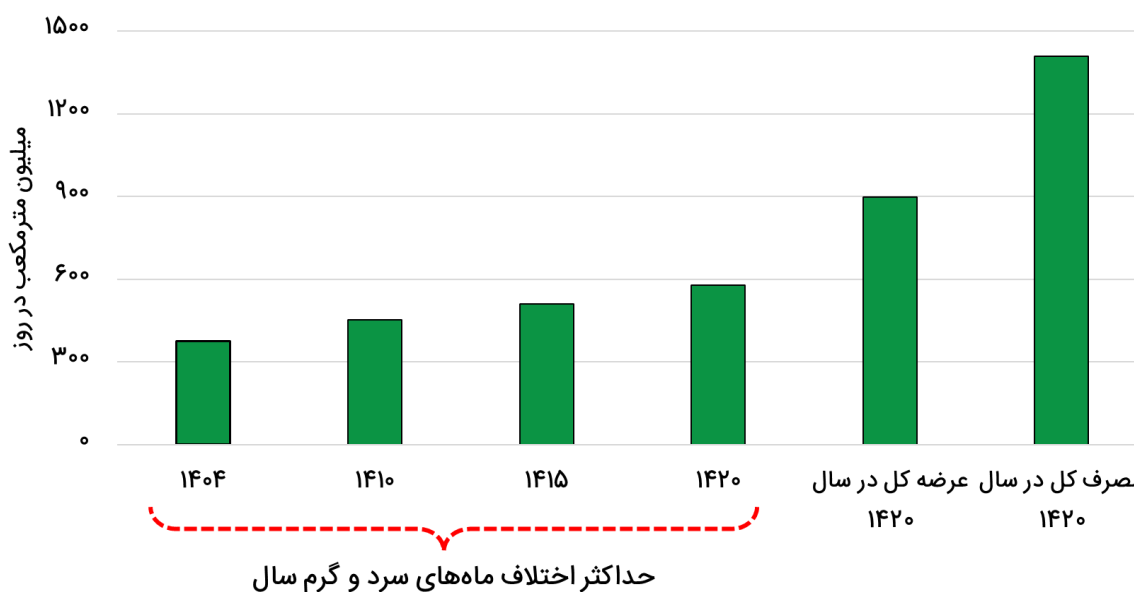
تحلیل

حداکثر اختلاف مصرف گاز در ماه‌های سرد و گرم تا سال ۱۴۱۰ به صورت متوسط سالیانه ۴,۶ درصد رشد می‌کند و در سال ۱۴۱۰ به حدود ۴۵۰ میلیون مترمکعب در روز می‌رسد. همچنین این حداکثر اختلاف با متوسط رشد سالیانه ۲,۵ درصدی در بازه زمانی ۱۴۱۰ تا ۱۴۲۰، به حدود ۵۸۰ میلیون مترمکعب در روز خواهد رسید که مدیریت گازرسانی در بخش‌های مختلف را با چالش جدی روبه‌رو خواهد کرد. نمودار زیر وضعیت عرضه و تقاضا در سال ۱۴۲۰ و همچنین وضعیت حداکثر اختلاف مصرف در ماه‌های مختلف را تا سال ۱۴۲۰ پیش‌بینی کرده است:

^۱ تهیه شده توسط سعید نوری کرم کارشناس گروه انرژی اندیشکده اقتصاد مقاومتی؛ مرداد ۱۴۰۳ (دارای منابع و تحقیقات پشتیبان)

^۲ معاونت برنامه ریزی، وزارت نفت، سند تراز تولید و مصرف گاز طبیعی در کشور بر اساس شرایط موجود تا افق ۱۴۲۰

پیش‌بینی ناترازی کلی و فصلی گاز تا پایان ۱۴۲۰

برای جبران ناترازی گاز و رفع مشکلات و چالش‌های صنایع عمده و غیرعمده کشور، باید از هر دو راهبرد افزایش تولید و مدیریت مصرف به‌طور هم‌زمان بهره برد. در حقیقت این راهکارها مکمل هم است و تنها با افزایش تولید گاز و سرمایه‌گذاری در طرح‌های تولیدی و فشارافزایی بدون توجه به راهکارهای مدیریت مصرف همچون «اصلاح نظام قیمت‌گذاری»، «استفاده از تجهیزات کم مصرف انرژی»، «رعایت مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان» و «فرهنگ مصرف بهینه انرژی» نمی‌توان مسئله ناترازی گاز را حل کرد. به کارگیری مجرد هر یک از این راهکارها، افزایش هزینه‌ها و اثرات منفی محیط زیستی و اجتماعی را به دنبال خواهد داشت.

راهبردهای پیشنهادی

راهبردهای حل مسأله ناترازی گاز را می‌توان در دو بخش تولید و مصرف طبقه‌بندی کرد. در بخش تولید می‌توان با اجرای طرح‌هایی همچون «فشارافزایی میدان گازی پارس جنوبی»، «توسعه بزرگ‌ترین میدان‌های گازی کشور شامل پارس شمالی، کیش، گلشن، فردوسی، فرزاد الف و ب، فروز ب و لاوان»، «توسعه میدان‌های گازی طرح ضربتی نفت مناطق مرکزی و مخازن خامی»، «تکمیل طرح‌های بلندمدت احداث کارخانه‌های NGL و تأسیسات جمع‌آوری گازهای مشعل» و «بکارگیری روش‌های ازدیاد برداشت از میدان‌های توسعه یافته گاز در همکاری با شرکای بزرگ بین‌المللی» به حل مسأله ناترازی گاز کمک کرد و میزان ناترازی گاز را به حداقل رساند. میزان هزینه سرمایه‌گذاری لازم برای اجرای طرح‌های فوق حدود ۴۷ میلیارد دلار بوده و حدود ۵۰۰ میلیون مترمکعب در روز به ظرفیت تولید گاز کشور افزوده خواهد شد.

همچنین به‌منظور پاسخگویی سریع‌تر به مسأله ناترازی گاز و جلوگیری از هدررفت منابع و سرمایه ملی، بکارگیری راهبردهای بخش مصرف از قبیل «ارتقاء تجهیزات و بهبود فناوری در همه بخش‌ها»، «اصلاح نظام قیمت‌گذاری گاز مبتنی بر الگوی پلکانی با محوریت مشترکین پرمصرف (مصارف بیش از حد متعارف) و صنایع بدمصرف و غیر بهره‌ور» و «ایجاد فرهنگ مصرف بهینه گاز به وسیله تشویق و ایجاد مسئولیت‌های اجتماعی» پیشنهاد می‌شود.